

Korak naprijed u istraživanju bosanskohercegovačke književne baštine na orijentalnim jezicima

(Amina Šiljak-Jesenković, *Odrazi ljubavnih mesnevijskih u stihovima bošnjačkih divanskih pjesnika*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2016, XX + 326 str.)

Bosanskohercegovačka književna baština na orijentalnim jezicima kontinuirano je istraživana još od Safvet-bega Bašagića, preko Mehmeda Handžića, Hazima Šabanovića i Fehima Nametka do vremena kojem svjedočimo. Svi oni dali su ogroman doprinos evidentiranju pjesnika, pisaca i naučnika iza kojih su ostali značajni pisani tragovi na arapskom, perzijskom i turskom jeziku. U posljednjih nekoliko godina svjedoci smo publiciranja izuzetno važnih knjiga kojima novije generacije bosanskohercegovačkih arabista, turkologa i iranologa nastoje učiniti korak dalje i domaćoj i regionalnoj publici ponuditi uvid u kvalitet brojnih djela.

Valorizaciji ovog segmenta bosanskohercegovačke i bošnjačke književne baštine svojom novom knjigom *Odrazi ljubavnih mesnevijskih u stihovima bošnjačkih divanskih pjesnika* veliki doprinos daje Amina Šiljak-Jesenković. Ova knjiga nastala je kao rezultat autoričine aktivne saživljenosti s turskom književnošću i temom koju obrađuje, bezmalo, već tri decenije. Šiljak-Jesenković tekstom ove knjige nastoji prodrjeti u suštinu misli koje bošnjačke divanske pjesnike povezuje s velikanima turske, arapske i perzijske književne baštine, ali načiniti i korak dalje s namjerom da stigne do suštinskih izvora mudrosti s kojih su potekla djela i jednih i drugih.

Knjigu čine četiri tematske cjeline temeljito razložene na poglavlja i potpoglavlja kojima autorica nastoji detaljno obraditi temu o kojoj piše. Nakon "Riječi unaprijed" (str. XI-XVIII), u kojoj nas Šiljak-Jesenković upoznaje s temom rasprava koje vodi sa sobom i svijetom oko sebe, a koja će je u konačnici i usmjeriti prema istraživanju iz kojeg će se javiti ovako jedno značajno naučnoistraživačko djelo, slijede "Tehničke napomene" (str. XVIII-XX) koje čitaocu umnogome olakšavaju zbližavanje s tekstom. Autorica u prvoj od četiri osnovne tematske cjeline donosi "Bilješke o pjesnicima i njihovim djelima" (str. 3-65) upoznavajući nas sa životnim i naučnim putem bošnjačkih divanskih pjesnika u čijim će djelima, kao u metatekstu, u drugoj i trećoj tematskoj cjelini

tragati za odsjajima prototeksta nastalog kao rezultat inspirativnog isijavanja arhitekta kao ravnice mudrosti ili, pak, svijeta ideja. Autorica u prvoj tematskoj cjelini predstavlja Hasana Zijaju Mostarca, Vahdetija Dobrunjanina, Derviš-pašu Bajezidagića, Mehmeda Fevziju, Hasana Kaimiju, Sulejmana Mezakiju, Zekerija Sukkerija, Sabita Alauddina Užičanina, Rušdiju Mostarca, Osmana Šehdiju Bjelopoljaka i njegovog sina Ahmeda Hatema Bjelopoljaka, te Mehmeda Mejliju Guraniju, Fadil-pašu Šerifovića i Arifa Hikmet-bega Rizvanbegovića, nudeći pritom uvid u najnovija istraživanja na turskom govornom području i sumirajući rezultate tih istraživanja o spomenutim velikanima pisane riječi.

Autorica u drugoj tematskoj cjelini naslovljenoj kao "Priča zbijena u simbol" (str. 66-231), uz precizno navođenje imena glavnih junaka istočnih ljubavnih mesnevijskih u djelima bošnjačkih divanskih pjesnika, koje ima za cilj olakšati komunikaciju na relaciji pjesnik – čitalac, nudi i tumačenje njihovog transponiranog značenja kao poveznice između dviju osnovnih skupine simbola u islamskoj književnosti. U tom procesu navođenja aluzija i reminiscencije na sadržaje ljubavnih mesnevijskih kao prototeksta u različitim poetskim formama bošnjačkih divanskih autora, autorica čitaocu nudi i značajna pojašnjenja u fusnotama koje stručnu publiku obogaćuju novim saznanjima, a široj publici olakšavaju praćenje i razumijevanje citiranog.

Temeljnost djela *Odrazi ljubavnih mesneviya u stihovima bošnjačkih divanskih autora* svjedoči i navođenje reminiscencije na mesneviye o Vamiku i Azri, Edhemu i Humi, te o potrazi za Šejhom Abdurrezakom, kao i navođenje primjera koji se referiraju na ljubavne mesneviye s manjim indeksom frekvencije čitanosti, poput stihovane priče o Humi u Humayunu, Hodža Mesudovog prijevođa priče o ljubavi jemenskog princa Süheyla i kineske princeze Nevbahar s perzijskog na turski te o Varki u Gülşahu (str. 233-247). Iz sadržaja ove dvije tematske cjeline razvidno je to da šetnja islamskom književnošću, ustvari, predstavlja nastojanje da se kroz izučavanje metateksta stigne do spoznaje istinskog i suštinskog značenja arhiteksta, što nas opet navodi da zaključimo kako su bošnjački divanski autori, kao bitan dio islamskog civilizacijskog kruga, imali itekako aktivnu ulogu u tom procesu spoznavanja suštine

kroz udaljavanje od centra ka zamišljenim obzorjima značenja.

Prije osvrta na narodne ljubavne priče (str. 279) i zaključka navedenog na bosanskom i engleskom jeziku (str. 280-306) iza kojih slijede izvori i selektivna bibliografija (str. 307-316), te indeks imena i geografskih pojmova (str. 317-326), Šiljak-Jesenković donosi nam četvrtu tematsku cjelinu "Od simbola do junaka – reifikacija i alegorija" (str. 248-278) u kojoj nailazimo na nekoliko vrlo zanimljivih bejtova bošnjačkih divanskih autora koji pričaju priču o nebeskim ljubavnicima, poput Mihra ü Meha, Mihr ü Vefa, uzdignutim do simbola, te o motivima na koje nailazimo u potrazi za Imaginacijom i Prijateljem, slavuja i ruže, leptira i svijeće i Ljepoti i Ljubavi.

Knjiga *Odrazi ljubavnih mesneviya u stihovima bošnjačkih divanskih pjesnika*, osim što čitaocu nudi temeljit uvid u edukacijski stepen spomenutih pjesnika, koji se, između ostalog,

mjeri i nivoom njihovog poznavanja istočne književne baštine i kretanja u književnim sferama nama uvijek tako zanimljivog Orijenta, prezentira i svojevrsnu standardizaciju orijentalističkih istraživanja u svjetlu savremenih istraživačkih standarda, što je, također, značajna karakteristika ovog istinskog blaga. Knjiga bošnjačku ali i ukupnu klasičnu i postklasičnu književnost muslimanskih naroda približava prosječnom čitaocu, književnom teoretičaru čini dostupnijim i razumljivijim sadržaje koji su mu semantički i semiološki bili neprozirni, a u odnosu na većinu dosadašnjih turkoloških ili orijentoloških istraživanja, koncentriranih na iščitavanje i tumačenje jednoga djela jednoga autora, obuhvatnije pristupa širokom korpusu i suodnosu arhiteksta, prototeksta i metateksta, u savršenom skladu i tumačenju nijansi izricanja duhovnog i emocionalnog iskustva puta otkrivanja Istine.

Elvir Musić